

Program Dışı Teftişler

Programlı teftişler dışında kalan; ihbar, şikâyet, işkolu tespiti, 6735 sayılı Kanun’a göre yapılan incelemeler, iş kazası, meslek hastalığı, güvenlik raporu ve Başkanlığa intikal ettirilen evraklardan teftiş hizmetiyle bağdaşır nitelikte olanların teftiş programına alınması sonucu incelemelerden oluşan teftişlerdir.

1. Genel Amaç ve Hedefler

Program dışı teftişlerin amacı, çalışma hayatında mevzuata uyumu sağlamak, işyerlerindeki düzeni ve güvenliğini denetlemek, olası ihlalleri tespit etmek ve gerekli önlemleri alarak işleyişin yasal çerçevede sürdürülmesine katkıda bulunmaktır. Bu doğrultuda, intikal eden şikâyetleri inceleyerek gerekli önlemlerin alınmasını ve şikâyet edilen sorunların çözülmesini sağlamak bu teftişlerin temel hedefleri arasında yer alırken programlı teftiş gerçekleştirilmeyen işyerlerinde de yasal düzenlemelere uyum sağlanarak insana yaraşır iş ortamı oluşturulmasına katkı sağlanmaktadır. Ayrıca, program dışı teftişlerden elde edilen bilgi ve bulgular, ilerleyen dönemde programlı teftişlerin önceliklendirilmesinde kullanılmaktadır.

2. İşin Yürütümü Yönünden Yürütülen Program Dışı Teftişler

İşin yürütümü yönünden incelemelerden oluşan program dışı teftişler; başta 4857 sayılı İş Kanunu olmak üzere, 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu’ndan doğan toplu iş uyuşmazlıkları, sendikal şikâyetler ve işkolu tespiti talepleri, 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu kapsamına giren konularla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından gelen iş teftişi ile bağdaşır nitelikte olan talep veya ihbarlar ile Bakanlığımıza yapılan ihbar ve şikâyetlerden Başkanlığımızca mevzuata uygun görülenler esas alınarak planlanan teftişlerdir.

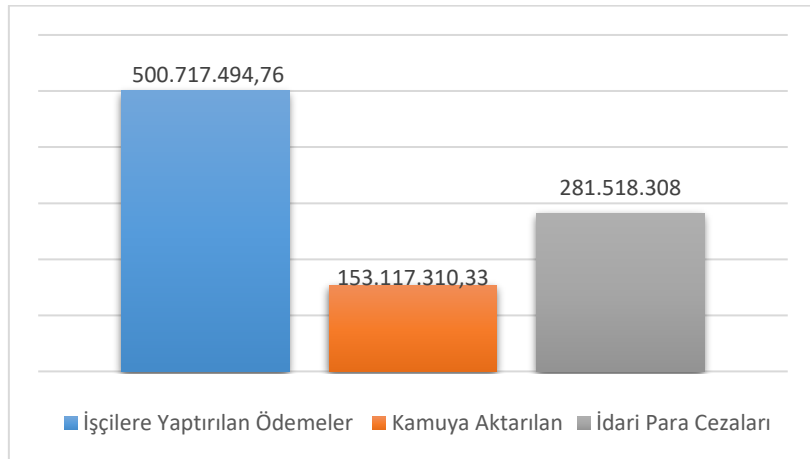
2024 yılında işin yürütümü yönünden gerçekleştirilen program dışı inceleme teftişleri sonucunda 2.928 teftiş yapılmış olup teftişi yapılan işyerlerinde 562.414 işçi ve 2.096 çırağa ulaşılmıştır. Ayrıca 47.204 işçiye, iş sözleşmelerinden ve tabi oldukları mevzuat hükümlerinden kaynaklanan alacaklarına ilişkin olarak toplam 500.717.494,76 TL/Brüt ödeme yaptırılmıştır. Ödemeler sonucunda kamuya vergi ve sigorta primi adı altında 153.117.310,33 TL aktarılması sağlanmış, 1.245 işverenliğe ise toplam 281.518.308 TL idari para cezası uygulanması istenilmiştir. 14 işyerinde 292 işçi için fiili-kaydi ücret farkı tespit edilmiş, 247 işyeri hakkında ise ilgili kurum ve kuruluşlara ihbarda bulunulmuştur.

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu’nun Ek 2’nci maddesine dayanılarak çıkarılan Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneği Hakkında Yönetmelik kapsamında 106 kısa çalışma ödeneğine yönelik uygunluk tespiti başvurusu incelenerek sonuçlandırılmıştır. Ayrıca süreçte, kısa çalışma uygulaması ile ilgili gelen ihbar ve şikâyetlerle (kısa çalışma, fesih yasağı ve ücretsiz izin) ilgili olarak 10 inceleme yapılmıştır.

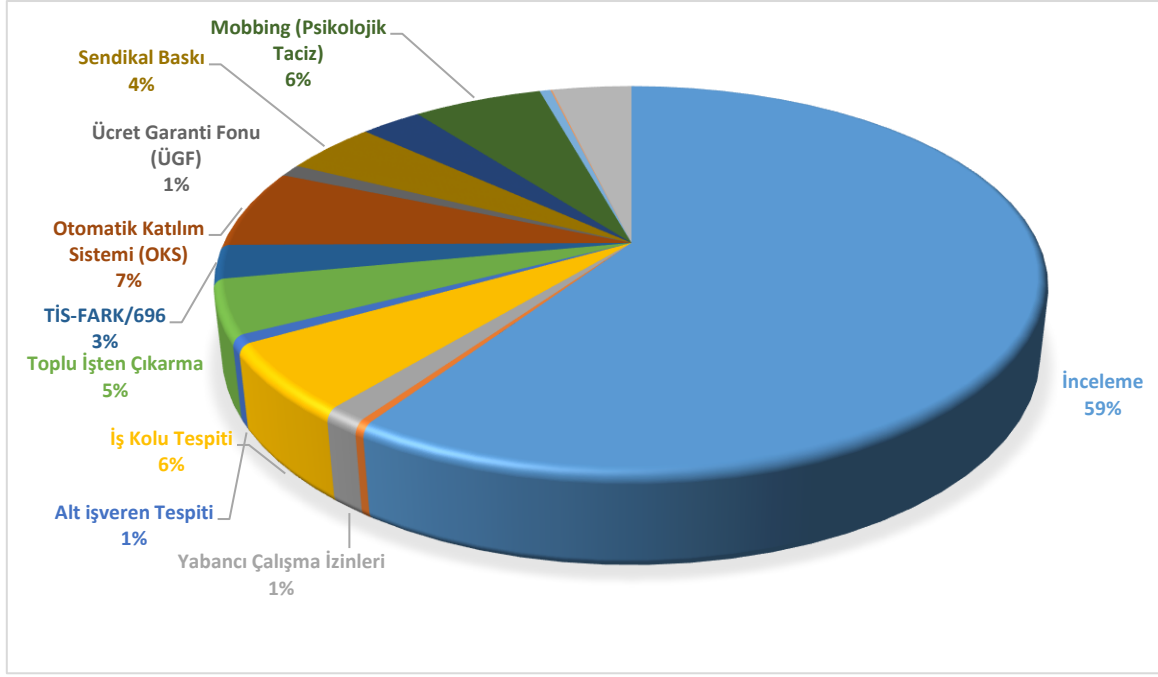
Tablo 1. İşin Yürütümü Yönünden Gerçekleştirilen Programdışı Teftişler

Başvuru Konusu	Sayı
İnceleme	1.738
Kısa Çalışma Şikâyeti İncelemesi	10
Yabancı Çalışma İzinleri	38
İş Kolu Tespiti	168
Alt işveren Tespiti	21
Toplu İşten Çıkarma	133
TİS-FARK/696	83
Otomatik Katılım Sistemi (OKS)	192
Ücret Garanti Fonu (ÜGF)	30
Sendikal Baskı	128
Çocuk ve Genç İşçi Çalıştırma	84
Mobbing (Psikolojik Taciz)	177
Geçici 10'uncu Madde (Fesih Yasağı)	15
Araştırma Raporu	2
Diğer	109
Toplam	2.928

2024 yılında işin yürütümü yönünden gerçekleştirilen program dışı inceleme teftişleri sonucunda işverenler tarafından işçilere yaptırılan ödemeler (500.717.494,76 TL/Brüt), bu ödemeler sonucunda kamuya aktarılan vergi ve sigorta primleri (153.117.310,33 TL) ile işverenlere uygulanması istenilen idari para cezalarına (281.518.308 TL) ilişkin grafik Şekil 5'te, inceleme konularının dağılımına ilişkin grafik ise Şekil 6'da yer almaktadır.

Şekil 1. İY Yönünden Gerçekleştirilen Program dışı Teftişlere İlişkin Grafik-I

Şekil 2. İY Yönünden Gerçekleştirilen Program dışı Teftişlere İlişkin Grafik-II

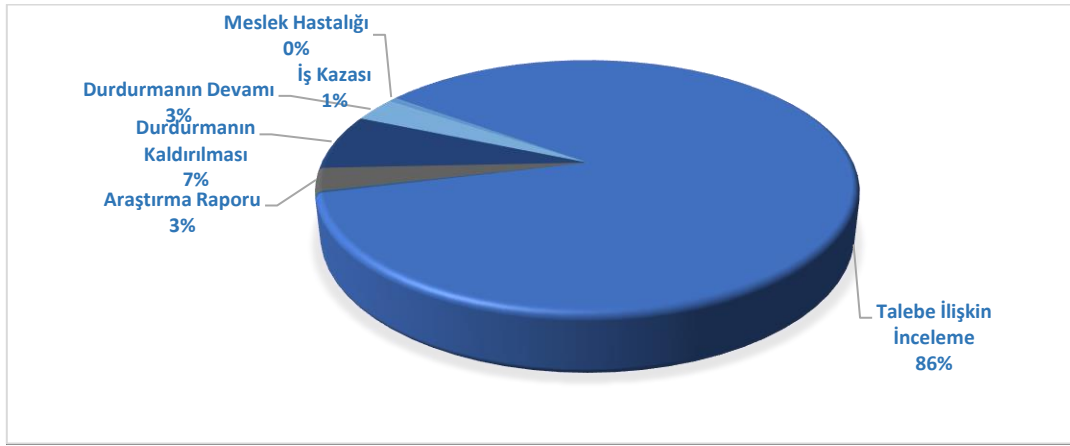
3. İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülen Program Dışı Teftişler

İş sağlığı ve güvenliği yönünden incelemelerden oluşan program dışı teftişler; programlı teftişler dışında kalan ihbar ve şikâyetlerden mevzuata uygun görülenler ile kitle iletişim araçlarına yansıyan veya çalışma ortamına ilişkin Başkanlığa intikal eden ve teftiş hizmetiyle bağdaşır nitelikte olan evraklar esas alınarak planlanan teftişlerdir. Bunun yanı sıra, büyük endüstriyel kaza oluşabilecek işyerleri için hazırlanması gereken güvenlik raporlarının incelenmesi de program dışı teftişler kapsamında değerlendirilmektedir.

2024 yılında gerçekleştirilen program dışı inceleme teftişleri kapsamında 2.024 teftiş yapılmış olup teftiş yapılan işyerlerinde 351.667 işçiye ulaşılmıştır. İş sağlığı ve güvenliği yönünden yürütülen 2.024 program dışı teftişte; 473 işyeri için toplam 54.928.709 TL idari para cezası uygulanması istenmiştir.

Tablo 2. İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Gerçekleştirilen Program Dışı Teftişler

İnceleme Konusu	Sayı
İş Kazası	11
Meslek Hastalığı	1
Talebe İlişkin İnceleme	1.743
Güvenlik Raporu	4
Araştırma Raporu	60
Durdurmanın Kaldırılması	143
Durdurmanın Devamı	61
Çocuk ve Genç İşçi Çalıştırma	1
Toplam	2.024

Şekil 3. İSG Yönünden Gerçekleştirilen Program dışı Teftişlere ilişkin Grafik